

Przemoc rówieśnicza: rozpoznanie, reakcja, prewencja

Nauczyciele / wychowawcy · Czas warsztatu prowadzonego: 50 minut

Cel: Rozróżniać sygnały przemocy od konfliktu, zapewnić wsparcie i prowadzić działania następne bez stygmatyzacji.

Szkoła nie powinna wzmacniać ryzyka poprzez publiczną debatę o konkretnych dzieciach. Czas warsztatu jest rozplanowany na zadania i wymaga udziału prowadzącego. Ten materiał nie jest certyfikatem ukończenia ani opinią prawną. Przykłady są fikcyjne.

Scenariusz zajęć — 50 minut

1. **8 min** — Przemoc czy konflikt
2. **10 min** — Pierwsza odpowiedź i bezpieczeństwo
3. **12 min** — Dowody i poszanowanie prywatności
4. **10 min** — Praca z klasą bez piętnowania
5. **10 min** — Sprawdzenie skuteczności

Rezultat uczestników: Scenariusz pracy z klasą, plan wsparcia organizacyjnego i karta kontroli skuteczności.

Materiały i organizacja: konspekt, kartki, długopisy, neutralne opisy sytuacji, tablica. Ustal zasady szacunku i możliwości odstąpienia od ćwiczenia. Nie pobieraj autentycznych danych uczestników.

Przemoc czy konflikt

Konflikt między rówieśnikami nie zawsze jest przemocą. Analizując zachowania, zwracaj uwagę na powtarzalność, nierównowagę sił, intencjonalne szkodenie, wykluczanie i strach przed kontaktem, ale unikaj sztywnej diagnozy na podstawie jednego kryterium. W przestrzeni cyfrowej pojedyncza publikacja może wywołać długotrwałe skutki. Warto opisywać obserwowalne fakty zamiast przypisywać etykiety sprawcy lub ofiary bez postępowania.

Ćwiczenie / polecenie

Na trzech fikcyjnych scenariuszach oddziel obserwację od interpretacji.

Notatki prowadzącego:

Pierwsza odpowiedź i bezpieczeństwo

Uczeń potrzebuje poczucia, że jego sygnał jest traktowany poważnie. Dorośli nie mogą uzależniać ochrony od samodzielnego przedstawienia pełnych dowodów. Należy ustalić, czy występuje pilne zagrożenie zdrowia, zapewnić kontakt z osobą odpowiedzialną i pracować zgodnie z procedurą szkoły. „Dogadanie się” stron pod presją może zwiększyć ryzyko dla osoby pokrzywdzonej.

Ćwiczenie / polecenie

Ułóż krótkie trzyzdaniowe przyjęcie informacji bez obwiniania i bez obietnicy tajemnicy.

Notatki prowadzącego:

Dowody i poszanowanie prywatności

Fakty dokumentuje się w zatwierdzonych procesach placówki i w zakresie niezbędnym do interwencji. Nie rozpowszechnia się filmów, memów czy prywatnych rozmów dzieci jako materiału szkoleniowego. Gdy materiały mają charakter seksualny lub dotyczą małoletnich, postępowanie wymaga szczególnej ostrożności oraz odpowiedniej pomocy. Digital School Safety nie służy do przyjmowania zgłoszeń incydentów.

Ćwiczenie / polecenie

Wybierz, które z fikcyjnych informacji są niezbędne do neutralnego zgłoszenia, a które stanowią plotkę.

Notatki prowadzącego:

Praca z klasą bez piętnowania

Działania profilaktyczne powinny obejmować bezpieczeństwo świadków, komunikację bez upokarzania, normy grupowe i drogi pomocy. Nie wskazuj przed klasą konkretnych uczniów jako „problemu”. W sytuacjach złożonych współpracuj z pedagogiem, psychologiem i odpowiednimi służbami. Wsparcie dla osób zaangażowanych nie oznacza rezygnacji z zasad odpowiedzialności.

Ćwiczenie / polecenie

Przygotuj plan 20-minutowej rozmowy o roli świadka na neutralnym opowiadaniu.

Notatki prowadzącego:

Sprawdzenie skuteczności

Po interwencji konieczna jest ponowna ocena, czy ryzyko nie wraca, czy dziecko czuje się bezpieczniej i czy społeczność zna zasady pomocy. Nie odznaczaj „zrealizowano” tylko dlatego, że przeprowadzono jedną pogadankę. Ocenę prowadzą uprawnione osoby poza publicznym systemem ćwiczeń.

Ćwiczenie / polecenie

Wybierz trzy obserwowalne wskaźniki poprawy i ustal terminy wewnętrznego przeglądu.

Notatki prowadzącego:

Praca na przypadkach

STUDIUM PRZYPADKU 1

Wykluczenie w komunikatorze

Uczeń mówi, że regularnie jest wykluczany z komunikacji klasowej, a rówieśnicy wysyłają drwiące wiadomości.

Co powinien zrobić wychowawca?

1. Uznać, że online to nie sprawa szkoły
2. Wysłuchać, ocenić bezpieczeństwo, przekazać właściwym osobom i planować dalszą kontrolę
3. Kazać udostępnić wszystkie prywatne hasła

Omówienie dla prowadzącego: Cyberprzemoc wpływa na bezpieczeństwo ucznia; działania muszą być proporcjonalne.

STUDIUM PRZYPADKU 2

„Przeprosiny” pod przymusem

Kadra proponuje publiczne przeprosiny obu stron bez indywidualnej oceny ryzyka.

Najlepsza decyzja?

1. Najpierw ustalić fakty i bezpieczeństwo bez przymusowej konfrontacji
2. Natychmiast zebrać całą klasę i ujawnić sprawę
3. Zignorować

Omówienie dla prowadzącego: Bezpieczeństwo pokrzywdzonego ma pierwszeństwo przed widowiskowym rozwiązaniem.

Pytania kontrolne i klucz dla prowadzącego

1. Co różni konflikt od przemocy?

Możliwe odpowiedzi: Nie ma żadnej różnicy / Analiza relacji i wzorców zachowań, bez automatycznych etykiet

Klucz: Analiza relacji i wzorców zachowań, bez automatycznych etykiet. Kwalifikacja wymaga kontekstu.

2. W pierwszej reakcji ważne jest...

Możliwe odpowiedzi: Bezpieczeństwo i spokojne wysłuchanie / Wyśmianie relacji

Klucz: Bezpieczeństwo i spokojne wysłuchanie. Uczeń musi mieć bezpieczną ścieżkę pomocy.

3. Czy materiały z dziećmi można publicznie pokazywać na szkoleniu?

Możliwe odpowiedzi: Tak / Nie

Klucz: Nie. Ochrona prywatności jest obowiązkiem praktycznym.

4. Przymusowa konfrontacja stron...

Możliwe odpowiedzi: Może szkodzić / Zawsze pomaga

Klucz: Może szkodzić. Przed interwencją trzeba ocenić ryzyko.

5. Po interwencji należy...

Możliwe odpowiedzi: Sprawdzić, czy problem nie powraca / Zamknąć sprawę bez weryfikacji

Klucz: Sprawdzić, czy problem nie powraca. Kontrola działań następnych jest konieczna.

6. Zadanie w DSS może zawierać...

Możliwe odpowiedzi: Opis medyczny dziecka / Zanonimizowany przegląd procedury / Imię zgłaszającego

Klucz: Zanonimizowany przegląd procedury. DSS nie jest systemem dokumentacji incydentów.

Plan zastosowania w placówce

Scenariusz pracy z klasą, plan wsparcia organizacyjnego i karta kontroli skuteczności.

Dokumentację osobową i opis rzeczywistego zdarzenia prowadzi się poza DSS w uprawnionych systemach placówki. Sprawdź aktualność procedur oraz rozdział obowiązek prawny od dobrej praktyki.

Źródła do weryfikacji

- Standardy ochrony dzieci — wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości
- NASK: Jak reagować na cyberprzemoc
- MEN: Wiedza moją Tarczą — materiały z 8.10.2026